«Зів’яле листя» І.Франка: характеристика ліричного героя

Збірка І.Франка «Зів’яле листя» побачила світ 1896 року. Вона являє собою композиційну, тематичну та жанрову цілісність, що дало підстави самому автору назвати її поетичною драмою. У цій збірці інтимної лірики перед нами постає цілий життєвий цикл кохання ліричного героя – від зародження до загибелі. Вірші здебільшого носять автобіографічний характер - через гірке нерозділене кохання до жінки в реальному житті довелося пройти й славетному Каменяреві.

Збірка складається з трьох циклів – жмутків за визначенням самого автора. Перший жмуток розповідає про зародження кохання, пронизаний мотивами подиву, радості, наповненістю життям. Чари любові захоплюють ліричного героя цілком, сповнюють його душу світлими та тремтливими думками й почуттями, незважаючи на те, що вона нерозділена:

Не знаю, що мене до тебе тягне,
Чим вчарувала ти мене, що все,
Коли погляну на твоє лице,
Чогось мов щастя й волі серце прагне.

Спочатку дівчина - об'єкт кохання викликає у ліричного героя лише тихий сум, легкий солодкий біль, а розуміння неможливості бути разом - покору долі:

Жиймо! Кожде своїм шляхом
Йдім, куди судьба провадить!
Здиблемось колись — то добре,
А як ні — кому се вадить? («Я не надіюсь нічого»)

Але поступово біль гострішає, виростає в болючу образу, гіркоту, і у віршах звучать перші докори:

М*оже, сміх твій нинішній,*
Срібний та дзвінкий,
Стане в твоїй пам'яті
За докір гіркий («Не минай з погордою»).

У другому жмутку любов ліричний герой дивиться на свою любов відсторонено, ніби вона стала якимось абстрактним явищем. Обриси реальної дівчини розмиваються, залишається лише якийсь вигаданий образ, що живе десь у свідомості. Кохана дівчина набуває загальних рис, як і стосунки між ними. У цьому жмуті поезії нагадують фольклорні твори, вони витримані у схожих розмірах та ритмах. Автор використовує багато притаманних народнопісенній творчості епітетів, порівнянь, заспівів:

Золоті зорі в небеснім морі
Моргають серед ночі,
Та над всі зорі внизу і вгорі —
Її чорнії очі («Зелений явір, зелений явір»).

Та ліричний герой і сам починає розуміти, що його почуття вже давно втратили свій

реальний об’єкт, залишився лише біль, невдоволення, смуток, проте він так звик до свого кохання, що не в силах його відпустити, бо це спустошить його душу:

Я не тебе люблю, о ні,
Люблю я власну мрію,
За неї смерть собі зроблю,
Від неї одурію («Я не тебе люблю, о ні»).

Третій жмуток пронизано мотивами розпачу, безвиході, марності життя з сердечних болем, бажанням покінчити з собою та своїми стражданнями. Ліричний герой звертається до матері, просячи пробачення за гріх, що збирається зробити, але ніяк не може справитися зі смутком в душі.

У нього втім ще є сили на самоіронію. У вірші "Чорте, демоне розлуки..." він готовий звернутися до нечистої сили, аби хоч раз поцілувати кохану. А в наступному «І він явився мені. Не як мара рогата...» розповідається про те, як чорт не захотів піти з ним на угоду, бо «... *ваша душенька — се коршма та заїзна, — Давно в ній наш нічліг. Чи я дурний у вас добро те купувати, Що й без купування швиденько буду мати Без клопотів усіх!*». Чорт насміхається з нього – завзятого раціоналіста, що в хвилину розпачу готовий вірити в надприродне, аби здійснити своє бажання.

Проте в останніх поезіях жмутку ми бачимо, як герой поступово приходить до тями, повертається до самого себе, по-філософськи дивиться на життя. По-перше, він знов ясно висловлює свою раціональну позицію щодо світобудови: *«Одно лиш вічне без початку й кінця, Живе і сильне, — се є матерія*» (Душа безсмертна! Жить віковічно їй!), тому й свідомість людини, і її почуття – все піде у вічність колись. А по-друге, у ньому перемагає поет. І хоч скільки нестримного болю принесло йому те кохання, «*Та в серці мойому поет Бунтуєсь, плаче, мов дитя, Для нього ти краса життя, Струя чуття, пісень пора — Проклін у горлі завмира*» (Я хтів життю кінець зробить).

Лірика «Зів’ялого листя» глибоко психологічна, дуже щира й відверта, з самоаналізом найпотаємніших людських почуттів. Те, що автор зміг зробити настільки інтимні переживання здобутком мистецтва, розкритися перед іншими, характеризує його як дуже хоробру та зрілу людину.